

Дата: 04.10.2023

Група: 42

Предмет: Спецтехнологія

УРОК 129-130

Тема: Зовнішній огляд. Вимірювання.

Мета:

- Ознайомлення з основними поняттями: сила, напруга, деформація.
- Вивчити послідовність підготовчих робіт
- Виховати зацікавленість та компетентність до обраної професії.

ХІД УРОКУ

Візуальний і вимірювальний контроль займає важливе місце серед різних видів контролю виробів.

І дійсно, **візуальний контроль** - це єдиний неруйнівний метод контролю, який може виконуватися і часто виконується без будь-якого устаткування і проводиться з використанням **найпростіших** вимірювальних засобів.

Візуальний контроль у багатьох випадках достатньо **інформативний** і є найбільш дешевим і оперативним методом контролю.

Деякі технічні засоби візуального і вимірювального контролю доступні кожному, а сама процедура контролю є досить простою. Однак візуальний і вимірювальний контроль є таким же сучасним видом контролю, як радіаційний та ультразвукової.

Ретельний зовнішній огляд - зазвичай дуже проста **операція**, тим не менш, може служити високоефективним засобом попередження і виявлення дефектів.

Зовнішнім оглядом (ВІК) перевіряють якість підготовки і складання заготовок під **зварювання**, якість виконання швів у **процесі** зварювання і якість зварних з'єднань. Зазвичай зовнішнім оглядом контролюють всі зварні вироби незалежно від застосування інших видів контролю.

Зовнішньому огляду піддають зварювані **матеріали** для виявлення (визначення відсутності) вм'ятин, задирок, окалини, іржі і т. п. Перевіряють якість підготовки крайок під зварювання і складання заготовок.

Зовнішнім оглядом неозброєним оком або за допомогою лупи виявляють, перш за все, дефекти швів у вигляді тріщин, подрізів, пор, свищів, пропалів, напливів, непроварів в нижній частині швів.

Багато хто з цих дефектів, як правило, є неприпустимими та підлягають виправленню. При огляді виявляють також дефекти форми швів, розподіл лусочок і загальний **характер** розподілу металу в посиленні шва.

Зовнішній вигляд поверхні шва характерний для кожного способу зварювання, а також для просторового положення, в якому виконувалася зварювання. Зварювальник крім контролю режимів **зварювання** (струму, напруги, швидкості зварювання і т. п.) і стабільності горіння дуги стежить за правильністю виконання валиків в багатошарових швах.

Особливо важливим є ретельний огляд першого шару при будь-якій кількості шарів. Якість зварювання першого шару оцінюють при необхідності за допомогою лупи. **При попередньому контролі підлягають якість зварювальних матеріалів**, стан зварювального обладнання, складально-зварювальних пристосувань, термічного обладнання, апаратури і приладів для дефектоскопії.

У процесі виготовлення і монтажу зварних конструкцій здійснюють систематичний **контроль якості** виробництва зварювальних робіт - попередній контроль і контроль зварних з'єднань.

Візуальний і вимірювальний контроль технічних пристроїв і споруд у процесі експлуатації проводять з метою виявлення змін їх форми, поверхневих дефектів у матеріалі і зварних з'єднаннях (наплавлення), що утворилися в процесі експлуатації (тріщин, корозійних і ерозійних пошкоджень, деформацій та інше).

Виконані зварні з'єднання (конструкції, вузли) піддають візуальному вимірювальному контролю з метою виявлення деформацій, поверхневих тріщин, підрізів, пропалів, напливів, кратерів, свищів, пор, раковин та інших непроварів і дефектів форми швів; перевірки **геометричних** розмірів зварних швів і допустимості виявлених деформацій, поверхневих не проварів і дефектів форми зварних швів.

Зварні шви часто порівнюють за зовнішнім виглядом зі спеціальними еталонами. Геометричні параметри швів вимірюють за допомогою шаблонів або вимірювальних інструментів.

Деталі, вузли або вироби, зібрані під зварювання з відхиленням від технічних умов або встановленого технологічного процесу, бракують.

Виправлені дефектні ділянки в матеріалі, зварних з'єднаннях і наплавлення контролюють з метою підтвердження повноти видалення дефекту, перевірки відповідності форми і розмірів вибірки дефектної ділянки та якості заварки вибірок.

Тільки після проведення візуального контролю та виправлення неприпустимих дефектів зварні з'єднання піддають контролю іншими фізичними методами (рентгенівський контроль, **ультразвуковий** контроль і т. д.) для виявлення внутрішніх дефектів.

Кошти, порядок і методика візуального контролю передбачаються технологічним **процесом** виробництва або нормативною документацією.

Візуальний і вимірювальний контроль при оцінці стану матеріалу і зварних з'єднань у процесі експлуатації технічних пристроїв і споруд виконують згідно з вимогами керівних документів (**методичних** вказівок) з оцінки (експертизи) конкретних технічних пристроїв та споруд.

Як і будь-який вид дефектоскопії проводять тільки кваліфіковані фахівці. Для ефективного виявлення дефектів фахівці з будь-якого виду візуального вимірювального контролю повинні вміти вибрати підхід, розробити методику проведення випробування і створити необхідні пристосування. Крім **того**, ці фахівці повинні **відповідним** чином підготувати технічний персонал для проведення необхідного випробування та обробки його результатів.

Багато виробників в цілях економії чи некомпетентності ігнорують неруйнівний контроль металоконструкцій, технологічного обладнання, композитних матеріалів в різних галузях промисловості та будівельного комплексу. Іноді дефект виявляється ще в кінцевому циклі складання виробу (призводить до непередбачуваних витрат і втрати часу), але в більшості випадків він викликає **надзвичайні події** в процесі експлуатації (аж до техногенної катастрофи).

Фізико - хімічні основи методи візуального вимірювального контролю Око людини історично було основним **контрольним** приладом у дефектоскопії. Візуальний і вимірювальний контроль проводять неозброєним оком і (або) із

застосуванням візуально-оптичних приладів до 20-кратного збільшення (луп, [мікроскопів](#), ендоскопів, дзеркал і ін.)

При контролі матеріалу і зварних з'єднань (наплавок) при виготовленні (будівництві, монтажі, ремонті та реконструкції) технічних пристроїв і споруд використовують лупи з 2 - 7-кратним збільшенням, а при оцінці стану технічних пристроїв і споруд у процесі їх експлуатації - лупи до 20 -кратного збільшення.

Поверхні матеріалів і зварних з'єднань (наплавок) перед [контролем](#) очищаються від вологи, шлаку, бризок металу, іржі та інших забруднень, що перешкоджають проведенню контролю.

Візуальний вимірювальний контроль проводять з використання оптичних систем з формуванням пучків світлових променів, відбитих від [поверхні](#) виробу. При візуальному вимірювальному контролі використовуються: [мікроскопи](#), ендоскопи, лінзи, радісно шаблони, вимірювальні щупи, кутоміри і т.п.

Вимірювальний контроль - друга частина візуального вимірювального контролю. Виміром називають знаходження, значення фізичної величини дослідним шляхом за допомогою засобів вимірювання.

На [вибір](#) вимірювальних засобів впливають [метрологічні](#) показники:

1. ціна поділки шкали;
2. діапазон вимірювань;
3. межа допустимої похибки засобів вимірювань;
4. допустима похибка засобів вимірювань;
5. межі вимірів і нормативні умови.

Похибкою вимірювання називають відхилення результату вимірювання від істинного значення.

У порівнянні з іншими методами неруйнівного контролю візуальний контроль легко застосувати і відносно недорогий. Доведено, що цей метод контролю є надійним джерелом точної інформації про відповідність зварних виробів технічним умовам.

Основним недоліком візуального вимірювального контролю є тільки поверхневий контроль. Мінімальний розмір дефекту, що виявляється неозброєним оком, дорівнює 0,1 - 0,2 мм.

Основні елементи системи

При візуальному і вимірювальному контролі застосовують:

- Лупи, в тому числі вимірювальні;
- Лінійки вимірювальні металеві;
- Косинці перевірочні 90 град. лекальні;
- Штангенциркулі, штангенрейсмасом і штангенглибиномір;
- Щупи;
- Кутоміри з ноніусом;
- Стінкоміри і товщиноміри індикаторні;
- Мікрометри;
- Нутромери мікрометричні і індикаторні;
- Калібри;
- Ендоскопи;
- Шаблони, у тому числі спеціальні, різьбові та інші;
- Перевірочні плити;
- Плоско-паралельні кінцеві міри довжини з набором спеціального приладдя;

- Штрихові міри довжини (сталеві вимірювальні лінійки, рулетки).

Допускається застосування інших засобів візуального і вимірювального контролю, за умови наявності відповідних інструкцій методик їх застосування.

Для вимірювання форми і розмірів кромek, зазорів, зібраних під зварювання деталей, а також розмірів виконаних зварних з'єднань дозволяється застосовувати шаблони різних типів.

Похибка вимірювань при вимірювальному контролі не повинна перевищувати величин, зазначених у робочих кресленнях.

Питання для самоперевірки:

- 1. Що таке пори?**
- 2. Що таке непроникність зварного шва?**
- 3. Що таке зовнішній огляд?**
- 4. Що таке шлакові включення?**
- 5. Що таке контроль якості?**

Домашнє завдання:

- ✓ **Опрацювати матеріал в підручнику П2 с.425-426**
- ✓ **Виконати короткий конспект**
- ✓ **Дати відповіді на запитання**
- ✓ **Фотографію конспекту надіслати викладачу mTanatko@ukr.net**